

Regeling screenings- en testinstrumenten LWOO en PrO schooljaar 2008–2009

Regeling van de Staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap van 14 september 2007, nr. VO/OK/2007/32018, houdende de vaststelling van de screenings- en testinstrumenten ten behoeve van de indicatiestelling voor leerwegondersteunend onderwijs (LWOO) en praktijkonderwijs (PrO) voor het schooljaar 2008–2009 (Regeling screenings- en testinstrumenten LWOO en PrO schooljaar 2008–2009)

De Staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,
Handelende in overeenstemming met de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit;
Gelet op artikel 3, vierde lid, van het Besluit RVC's en regionaal zorgbudget;

Besluit:

Vaststelling screenings- en testinstrumenten

De screenings- en testinstrumenten ten behoeve van de indicatiestelling voor leerwegondersteunend onderwijs en praktijkonderwijs voor het schooljaar 2008–2009 worden vastgesteld conform de bijlage bij deze regeling.

Artikel 2. Inwerkingtreding

Deze regeling treedt in werking met ingang van de tweede dag na de dagtekening van de Staatscourant waarin zij wordt geplaatst.

Artikel 3. Citeertitel

Deze regeling wordt aangehaald als: Regeling screenings- en testinstrumenten LWOO en PrO schooljaar 2008–2009.

Deze regeling zal met de toelichting in de Staatscourant worden geplaatst.

*De Staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,
J.M. van Bijsterveldt-Vliegthart.*

Bijlage bij de Regeling vaststelling van te gebruiken instrumenten bij de indicatiestelling voor leerwegondersteunend onderwijs (LWOO) en praktijkonderwijs (PrO) ten behoeve van instroom in schooljaar 2008–2009

Alle instrumenten zijn opgenomen met de naam waaronder zij in de Documentatie van tests en testresearch (Evers e.a. 2000) of in de aanvullingen hierop zijn opgenomen.

Lijst toegestane instrumenten¹ Criterium Intelligentie^{2,3}

Naam Test	Bereik ⁴	Opmerkingen	LWOO Categorie	PrO Categorie
GIVO: Groninger Intelligentietest voor Voortgezet Onderwijs, 1999	Groep 8 + klas 1 VO		III	IV
IVO: Instaptoets Voortgezet Onderwijs, 2002	Groep 8	Deze test moet in januari tot en met mei van groep 8 worden afgenomen.	I	IV
IVO: Instaptoets Voortgezet Onderwijs, INTERNETVERSIE, 2004	Groep 8	Deze test moet in januari tot en met mei van groep 8 worden afgenomen.	0	0
NDT: Nederlandse Differentiatie Testserie, 1999 normen 2004	Groep 8 + klas 1 VO		I	III
NIO: Nederlandse Intelligentietest voor Onderwijsniveau, 2004	Groep 8 + klas 1 VO		I	IV
NSCCT ⁵ : Niet Schoolse Cognitieve Capaciteiten Test, 2005	Groep 6 en 8		0	0
SON-R 5½-17 Niet-verbale Intelligentietest, 1988 ⁶	5½-17 jaar	Met name te gebruiken bij taalproblemen (achterstanden technisch lezen, begrijpend lezen en spelling > 50%) en allochtone leerlingen die onvoldoende Nederlands spreken.	II/III	II/III
SON-R 5½ – 17 verkort, 2003 ⁷	5½-17 jaar	Met name te gebruiken bij taalproblemen (achterstanden technisch lezen, begrijpend lezen en spelling > 50%) en allochtone leerlingen die onvoldoende Nederlands spreken.	I/III	I/III
WISC-III ^{NL} : Nederlandse bewerking van de Wechsler Intelligence Scale for Children, 2002/2005	6 t/m 17 jaar	Af te nemen bij leerlingen die ten minste zes jaar in Nederland of Vlaanderen wonen. Voorlopig nog dit jaar goedgekeurd doordat er nog geen onderzoekresultaten naar de criteriumvaliditeit bekend zijn	I	I

¹ Voor (potentiële) PrO-leerlingen zijn de schriftelijke tests van III of IV voorzien hoe te handelen zie: verantwoording op www.rvc-vo.nl.

² De scores op de IQ-testen mogen niet ouder zijn dan twee jaar redenerend vanaf de datum van aanmelding bij de RVC-VO.

³ Tenzij anders aangegeven geen Flynn-correctie toepassen.

⁴ Wanneer leerlingen eind groep 7 naar het LWOO of PrO gaan (na dubblure vanaf groep 3) mogen de intelligentietesten van groep 8 worden afgenomen.

⁵ NSCCT groep 6 is alleen te gebruiken wanneer de leerling na groep 7 de school verlaat en de afname niet ouder dan twee jaar is.

⁶ In het zeldzame geval dat leerlingen worden aangemeld boven de leeftijd van 17, kan met enig vertrouwen gebruik gemaakt worden van deze test.

⁷ Zie noot 6.

Lijst toegestane instrumenten Sociaal Emotionele problematiek^{8,9} schooljaar 2008/2009

Naam Test	Bereik	Opmerkingen	LWOO Categorie
AVL: ADHD-Vragenlijst, 2005	4 – 18 jaar	Nieuwe handleiding 2005	IV
AVL: Apeldoornse vragenlijst, 2002	Groep 8	Observatieschaal / screeningsinstrument. De AVL alleen gebruiken als onderdeel van een breder persoonlijkheidsonderzoek: naast de AVL ook een ander instrument uit deze lijst gebruiken	I
CBCL 4-18 Gedragsvragenlijst voor Kinderen, 1996	4 – 18 jaar	Let op: ASEBA (nieuwe CBCL/ TRF/ YSR) is nog niet bij de Cotaan aangemeld ter beoordeling: dus niet toegestaan	I
TRF: Teacher's Report Form, 1997			
YSR: Youth Self Report, 1997			
Competentie Belevings-Schaal voor Adolescenten, 2002	12 – 18 jaar		0
CBSK: Competentie BelevingsSchaal voor Kinderen, 1997	8 – 12 jaar		I
Docenten Vragenlijst, DVL, 2006	Groep 8 1 ^e klas VO	De DVL is de herziene INTERNETVERSIE van de Apeldoornse vragenlijst. Het is een observatieschaal / screeningsinstrument. De DVL alleen gebruiken als onderdeel van een breder persoonlijkheidsonderzoek: naast de DVL ook een ander instrument uit deze lijst gebruiken	0
NPV-J: Junior Nederlandse Persoonlijkheidsvragenlijst, 2005	9 t/m 16 jaar		I

Naam Test	Bereik	Opmerkingen	LWOO Categorie
PMT-K: Prestatie-Motivatie Test voor Kinderen, 1983	10 – 16 jaar		II
SCHOBL-R A+B versie samen: SCHOolge- drag BeoordelingsLijst, 1993	4;2 – 11;2 jaar	Let op leeftijdsbereik: tot 11;2 jaar. A- en B- versie moeten beide worden afgenomen anders is de uitslag onvoldoende betrouw- baar	III
SEV: Sociaal Emotionele Vragenlijst 2005	4 – 18 jaar		I
SVL A+B versie samen: School VragenLijst, 1990	9 – 16 jaar	A- en B-versie moeten beide worden afge- nomen : alle 160 items (A+B-vorm) moeten worden ingevuld anders is de uitslag onvol- doende betrouwbaar	II
SSAT: Situatie Specifieke Angst Test, 1995	11 t/m 16 jaar		III
VAK: Vragenlijst voor Angst bij Kinderen, 1995	6 t/m 12 jaar		III
WISEON: VolgInstrument Sociaal-Emotionele ONTwikkeling Cito, 2003			0
VvGK: Vragenlijst voor Gedragsproblemen bij Kinderen, 2000	6 t/m 12 jaar		III

⁸ De scores op de SE-testen mogen niet ouder zijn dan één jaar redenerend vanaf de aanmeldingsdatum bij de RVC-VO

⁹ Wanneer een leerling een DLE BL van ≥ 40 heeft kunnen alle zelfbeoordelingslijsten SEP worden ingevuld. Wanneer de BL-DLE score tussen de 30 en 40 ligt moet de gedragswetenschapper nagaan of een zelfbeoordelingslijst een juiste keuze is en moet tevens een andere vragenlijst (leerkracht en/of ouders) worden ingevuld en beoordeeld. Onder DLE 30 wordt sterk afgeraden een schriftelijke zelfbeoordelingslijst af te nemen.

Didactisch onderzoek

Didactische toetsen: in principe wordt altijd gevraagd om de meest recent afge-
nomen toetsen.

Wanneer de leerling tussen 1-2-2008
en 1-9-2008 wordt aangemeld, moeten
de didactische toetsen in het schooljaar
2007/2008 zijn afgenomen.

Aanmelding vóór 1-2-2008: de gege-
vens van de didactische toetsen die in
het onderwijskundig rapport worden
gebruikt mogen niet ouder zijn dan zes
toetsmaanden (juli en augustus worden
niet meegerekend).

Lijst toegestane instrumenten Leer Ach- terstand Technisch lezen schooljaar 2008/2009

Juist toetsgebruik: de ervaring leert dat
bij veel leerlingen didactische toetsen
worden afgenomen die sterk afwijken
van het feitelijk didactische niveau (bij-
voorbeeld een toets voor een leerling
met een didactisch niveau van groep 8
afnemen bij een leerling die didactisch
eind groep 4 presteert). Hierdoor wordt

niet het juiste didactische niveau vastge-
steld. De toets mag niet meer dan 10
DLE-punten afwijken van de door de
leerling behaalde score. Een leerling die
voor het Praktijkonderwijs wordt aan-
gemeld zal dus een didactische toets van
groep 4 of 5 moeten maken en een leer-
ling die voor het LWOO wordt aange-
meld maakt een toets op het didactisch
niveau van groep 6 of 7. Hoe te hande-
len: zie de algemene toelichting.

Naam Test	Bereik	Opmerkingen	LWOO Categorie	PrO Categorie
Brus: Eén-Minuut-Test A/B, 1994	Groep 3 t/m 8 en 1 ^{ste} klas VO		I	I
Drempelonderzoek 1 ^{ste} versie 2006	Groep 4 t/m 8 en 1 ^{ste} klas VO		I	I
De Klepel A/B, 1994	Groep 4 t/m 8 en 1 ^{ste} klas VO		I	I
DMT: Drie-Minuten-toets Cito, 1995	Groep 3 t/m 8		I	I
Leestechneik en Leestempo Cito, 2001	Groep 4 t/m 8	Normtabel 2003	I	I
SVT technisch lezen: SchoolVaardig- heidsToets(en), 2005	Groep 3 t/m 8		0	0
Technisch lezen 345678 90 A/B, T. Kapinga, 2005	90A: Bereik groep 3 t/m 8 en 1 ^e klas VO 90B: Bereik groep 4 t/m 8 en 1 ^e klas VO		I	I
Toelatingstoets voor Leerwegonder- steunend en Praktijkonderwijs Cito, 2001	Groep 8		I	I
Uitgebreide Niveautoets, Cito 2007 ¹⁰	Groep 8	leerlingen groep 8 met een grote leerachterstand: Deze leerlingen hebben minimaal een leerachter- stand van 1½ jaar	0	0

¹⁰ Het betreft een speciale editie van de Eindtoets Basisonderwijs. Afname van 12 februari 2008 t/m 29 februari 2008.

Lijst toegestane instrumenten Leer Achterstand Begrijpend lezen¹¹ schooljaar 2008/2009

Juist toetsgebruik: de ervaring leert dat
bij veel leerlingen didactische toetsen
worden afgenomen die sterk afwijken
van het feitelijk didactische niveau (bij-

voorbeeld een toets voor een leerling
met een didactisch niveau van groep 8
afnemen bij een leerling die didactisch
eind groep 4 presteert). Hierdoor wordt
niet het juiste didactische niveau vastge-
steld. De toets mag niet meer dan 10
DLE-punten afwijken van de door de
leerling behaalde score. Een leerling die

voor het Praktijkonderwijs wordt aan-
gemeld zal dus een didactische toets van
groep 4 of 5 moeten maken en een leer-
ling die voor het LWOO wordt aange-
meld maakt een toets op het didactisch
niveau van groep 6 of 7. Hoe te hande-
len: zie de algemene toelichting.

Naam Test	Bereik	Opmerkingen	LWOO Categorie	PrO Categorie
Begrijpend leestests Aarnoutse groep 4 t/m 6, 1990-1993/1996	Groep 4 t/m 6	Versie 1996: zeer beperkt dle-bereik	III	IV
Begrijpend leestest Aarnoutse groep 7, 1991-1993/1996	Groep 7	Versie 1996: zeer beperkt dle-bereik	III	IV
Begrijpend leestest Aarnoutse groep 8, 1992-1993/1996	Groep 8	Versie 1996: zeer beperkt dle-bereik	III	IV
Begrijpend lezen 345678, T. Kapinga, 2005	Groep 4 t/m 8 en 1 ^e klas VO		I	I
Drempelonderzoek 678, 4 ^e versie, T. Kapinga, 2006	Groep 5 t/m 8, 1 ^{ste} klas VO		I	I
TPVO: Testserie voor Plaatsing in het Voortgezet onderwijs: Begrijpend lezen, 2003	Groep 7 & 8		III	n.v.t. ¹²
TPVO: Testserie voor Plaatsing in het Voortgezet onderwijs: Begrijpend lezen INTERNETVERSIE, 2004	Groep 4 t/m 8	Ondergrens dle-bereik: 10	III	0
Toelatingstoets voor Leerwegondersteunend en Praktijkonderwijs Cito, 2001	Groep 8		I	I
TBL: Toetsen Begrijpend Lezen Cito, 1995-1998	Groep 5 t/m 8	Inclusief toets A & B. Normtabel 2003	I	I
Uitgebreide Niveautoets, Cito 2007 ¹³	Groep 8	Leerlingen groep 8 met een grote leerachterstand: Deze leerlingen hebben minimaal een leerachterstand van 1½ jaar	0	0

¹¹ Wanneer een leerling bij de afname van de toets Technisch Lezen lager scoort dan DLE 20 is afname van een toets Begrijpend Lezen voor het PrO niet noodzakelijk.

¹² Niet geschikt voor potentiële PrO -leerlingen. Ondergrens: dle = 31.

¹³ Het betreft een speciale editie van de Eindtoets Basisonderwijs. Afname van 12 februari 2008 t/m 29 februari 2008.

Lijst toegestane instrumenten Leer Achterstand Spelling schooljaar 2008/2009
Juist toetsgebruik: de ervaring leert dat bij veel leerlingen didactische toetsen worden afgenomen die sterk afwijken van het feitelijk didactische niveau (bijvoorbeeld een toets voor een leerling

met een didactisch niveau van groep 8 afnemen bij een leerling die didactisch eind groep 4 presteert). Hierdoor wordt niet het juiste didactische niveau vastgesteld. De toets mag niet meer dan 10 DLE-punten afwijken van de door de leerling behaalde score. Een leerling die

voor het Praktijkonderwijs wordt aangemeld zal dus een didactische toets van groep 4 of 5 moeten maken en een leerling die voor het LWOO wordt aangemeld maakt een toets op het didactisch niveau van groep 6 of 7. Hoe te handelen: zie de algemene toelichting.

Naam Test	Bereik	Opmerkingen	LWOO Categorie	PrO Categorie
Aarnoutse Spellingtest voor de basisschool, 1996	Groep 3 t/m 8	Zeer beperkt dle-bereik	III	IV
Drempelonderzoek 678,4 ^e versie, 2006	Groep 5 t/m 8, 1 ^{ste} klas VO		I	I
SVS 1, 2 en 3: Schaal Vorderingen in Spellingvaardigheid Cito, 1991-1993-1995	Groep 3 t/m 8	Normtabel 2003	I	I
TPVO: Testserie voor Plaatsing in het Voortgezet onderwijs: TPVO Spellingsvaardigheid, 2003	Groep 7 & 8		III	n.v.t. ¹⁴
TPVO: Testserie voor Plaatsing in het Voortgezet onderwijs Spellingvaardigheid INTERNETVERSIE, 2004	Groep 4 t/m 8	Ondergrens dle-bereik: 9	III	III
Toelatingstoets voor Leerwegondersteunend en Praktijkonderwijs Cito, 2001	Groep 8		III	I
Uitgebreide Niveautoets, Cito 2007 ¹⁵	Groep 8	Leerlingen groep 8 met een grote leerachterstand: Deze leerlingen hebben minimaal een leerachterstand van 1½ jaar	0	0

¹⁴ Niet geschikt voor potentiële PrO -leerlingen. Ondergrens: dle = 31.

¹⁵ Het betreft een speciale editie van de Eindtoets Basisonderwijs. Afname van 12 februari 2008 t/m 29 februari 2008.

Lijst toegestane instrumenten Leer Achterstand Rekenen schooljaar 2008/2009
 Juist toetsgebruik: de ervaring leert dat bij veel leerlingen didactische toetsen worden afgenomen die sterk afwijken van het feitelijk didactische niveau (bijvoorbeeld een toets voor een leerling met een didactisch niveau van groep 8 afnemen bij een leerling die didactisch eind groep 4 presteert). Hierdoor wordt niet het juiste didactische niveau vastgesteld. De toets mag niet meer dan 10 DLE-punten afwijken van de door de leerling behaalde score. Een leerling die voor het Praktijkonderwijs wordt aangemeld zal dus een didactische toets van groep 4 of 5 moeten maken en een leerling die voor het LWOO wordt aangemeld maakt een toets op het didactisch niveau van groep 6 of 7. Hoe te handelen: zie de algemene toelichting.

Naam Test	Bereik	Opmerkingen	LWOO Categorie	PrO Categorie
Drempelonderzoek 678, 4 ^e versie, 2006	Groep 5 t/m 8, 1 ^{ste} klas VO		I	I
Rekenen en Wiskunde 1, 2 en 3; Cito 1992-1995-1996; Rekenen-Wiskunde Cito, 2002 ¹⁶	Groep 3 t/m 8	Normtabel 2003	I	I
TPVO: Testserie voor Plaatsing in het Voortgezet onderwijs Inzichtelijk rekenen, 2003	Groep 7 & 8		I	n.v.t. ¹⁷
TPVO: Testserie voor Plaatsing in het Voortgezet onderwijs Inzichtelijk Rekenen INTERNETVERSIE, 2004	Groep 4 t/m 8	Ondergrens dle-bereik: 11	I	I
Toelatingstoets voor Leerwegondersteunend en Praktijkonderwijs Cito, 2001	Groep 8		I	I
Uitgebreide Niveautoets, Cito 2007 ¹⁸	Groep 8	Leerlingen groep 8 met een grote leerachterstand: Deze leerlingen hebben minimaal een leerachterstand van 1½ jaar	0	0

¹⁶ Let op: de nieuwe Rekenen en Wiskunde toetsen Cito 2006 e.v. zijn nog niet voorgelegd aan de COTAN. Deze vernieuwde toetsen zijn dus vooralsnog niet toegestaan.

¹⁷ Niet geschikt voor potentiële PrO-leerlingen. Ondergrens: dle = 31.

¹⁸ Het betreft een speciale editie van de Eindtoets Basisonderwijs. Afname van 12 februari 2008 t/m 29 februari 2008.

Toelichting

1. Algemeen

Op 1 augustus 2002 is een wijziging van de Wet op het voortgezet onderwijs (2202, STB.288) in verband met de invoering van het regionaal zorgbudget en de indicatiestelling voor leerwega-

dersteunend onderwijs (LWOO) en praktijkonderwijs (PrO) in werking getreden. In het hierop gebaseerde Besluit Regionale verwijzingscommissies (RVC's), regionaal zorgbudget en praktijkscholen met declaratiebepaling van 27 mei 2003 (Stb. 262), dat op 1 augustus 2003 in werking is getreden, wordt de uitwerking van nieuwe zorg-

wetgeving – de indicatiestelling en het regionaal zorgbudget – vanaf het schooljaar 2003–2004 geregeld.

Jaarlijks wordt vóór 1 oktober een overzicht gemaakt van de screenings- en testinstrumenten die in het kader van de indicatiestelling LWOO en PrO als deugdelijk worden aangemerkt. Deze lijst wordt door het Ministerie van OCW

op voorstel van de voorzitters van de RVC's VO vastgesteld (artikel 3, vierde lid, van het Besluit RVC's en regionaal zorgbudget). Op verzoek van veel scholen wordt deze lijst jaarlijks ruim vóór oktober vastgesteld en gepubliceerd.

2. Vaststelling lijst van te gebruiken instrumenten bij de indicatiestelling voor LWOO en PrO ten behoeve van instroom in schooljaar 2008/2009

Op basis van het advies van de RVC's VO wordt jaarlijks de lijst van te gebruiken instrumenten vastgesteld. Een belangrijk criterium voor opname in de lijst is de psychometrische deugdelijkheid. Op het moment van opname in de lijst moet die op onafhankelijke wijze zijn vastgesteld. De RVC's VO hebben hiertoe met de Commissie Testaangelegenheden (Cotan) van het Nederlands Instituut voor Psychologen (NIP), een voorziening getroffen. De Cotan beoordeelt als onafhankelijke commissie testen en screeningsinstrumenten en rapporteert hierover in het openbaar. Belangrijke punten in de beoordeling vormen normering, betrouwbaarheid en validiteit. Hiernaast betrekken de RVC's VO in hun advisering ten aanzien van de te gebruiken instrumenten:

- praktische bruikbaarheid;
- geschiktheid voor de doelgroep (de mate waarin het instrument geschikt is, dan wel niet nadrukkelijk ongeschikt, voor de doelgroep).

Onderstaande lijst bevat een limitatieve opsomming van de te gebruiken instrumenten bij aanvragen tot indicatiestelling die ingediend worden bij de RVC in de periode van 1 oktober 2007 t/m 30 september 2008 voor leerlingen:

- die in het schooljaar 2008/2009 zullen instromen in het eerste leerjaar vmbo of het praktijkonderwijs;
- uit het eerste leerjaar van het voortgezet onderwijs.

3. Toelichting bij instrumentencriterium

De RVC's VO hebben op voorspraak van de certificeringscommissie besloten om door te gaan met het aangeven van beoordelingscategorieën. Hiervoor zijn meerdere redenen aan te voeren. Ten eerste het afstemmen van de regeling Indiciestelling Leerlinggebonden Financiering en de indicatiestelling LWOO en PrO. In de publicatie Indiciestelling Speciaal Onderwijs en Leerling Gebonden Financiering¹ worden oordelen en adviezen voor tests gegeven, zelfs als ze nog niet door de COTAN zijn beoordeeld omdat ze nog in een experimenteel stadium verkeren. Voor de indicatiestelling LWOO / PrO zijn er voldoende door de COTAN beoordeelde tests voorhanden. Ten tweede is daar het feit dat het veld op deze preciseringen in de lijst zeer positief heeft gereageerd. Het hoofddeel van de argumentaties voor opname en beoor-

deling voor de lijst is tot dusverre uit enquêtes en interviews gehaald. De commissie heeft geconstateerd dat er het afgelopen jaar niet veel substantieels gebeurd is in de testpraktijk met betrekking tot het gebruik van tests. Er is weliswaar een beperkt aantal tests toegevoegd aan de lijst, maar de periode is te kort geweest om hierover nu al gericht te kunnen vragen naar de ervaringen in de praktijk (de RVC's begonnen rond maart 2007 pas met de behandeling van de dossiers voor het komende jaar.)

De Certificeringcommissie heeft voor haar onderzoek dit jaar de databestanden van de RVC's (laatste vier schooljaren: 140.000 leerlingen) geanalyseerd met de volgende vraagstellingen:

1. in welke mate is het verantwoord zich op klassikale schriftelijke IQ-tests te beroepen, als de leerachterstanden aangeven dat de leerlingen qua lezen en taal deze tests moeilijk of niet aan kunnen, en dat men dus moet vrezen dat een dergelijke test niet alleen IQ maar ook het afwezig zijn van leerprestaties meet;
2. in welke mate is het verantwoord uit te gaan van de normtabellen, zoals aangegeven door het CITO;
3. in welke mate is het verantwoord dat men gebruik maakt van SE-tests die een te groot beroep doen op het taal- en leesvermogen van deze doelgroep;
4. is het mogelijk op basis van de samenhang tussen IQ/SEP te komen tot aanbevelingen voor de instrumentenlijst.

Uit de databestanden blijkt dat tests die tot dusver weinig gebruikt werden ook nu weer weinig gebruikt werden, zodat men niet mag aannemen dat er grote verschuivingen in de opinies van de respondenten zullen zijn opgetreden. Er is daarom besloten om de gegevens van de enquête van vorig jaar weer als uitgangspunt te nemen voor de beoordeling van de instrumenten op dit punt.

Uitgangspunt voor opname in de lijst is en blijft de positieve beoordeling op de relevante aspecten: betrouwbaarheid, normering, begripsvaliditeit en de criteriumvaliditeit. Wanneer in het algemeen² hier niet op alle punten een 'voldoende of hoger' beoordeling gegeven is, wordt het instrument niet in de lijst opgenomen. Op basis van de ter beschikking staande gegevens en analyses is de commissie gekomen tot de volgende categorisering:

0	Er is nog onvoldoende ervaring met dit instrument in het veld en het komt nog te weinig voor in het landelijke databestand om een oordeel over de geschiktheid dan wel bruikbaarheid voor de doelgroep(en) LWOO- en/of PrO-leerlingen uit te kunnen spreken;
I	volgens de uitslag van de enquête is dit instrument geschikt dan wel bruikbaar voor de afname bij potentiële LWOO- en/of PrO-leerlingen; de analyse van de gegevens uit het landelijke databestand ondersteunt de enquête uitslag. De normering is niet ouder dan 12 jaar;
II	volgens de enquête uitslag is dit instrument geschikt dan wel bruikbaar voor afname bij potentiële LWOO- en/of PrO-leerlingen; ook uit het landelijke databestand blijken geen negatieve aspecten voor de beoordeling op dit punt; de normering is echter nogal verouderd (12 à 15 jaar; ingeval een test de enige is op zijn gebied zelfs ouder dan 15 jaar);
III	meer dan de helft van de respondenten vonden dit instrument niet zomaar geschikt of bruikbaar voor afname bij potentiële LWOO- dan wel PrO-leerlingen en/of de analyse van de gegevens uit het landelijke databestand geeft aan dat aan het gebruik van dit instrument voor de doelgroep(en) (potentiële LWOO- dan wel PrO-leerlingen) negatieve effecten kleven. Deze effecten zijn van dien aard en omvang dat aangeraden wordt het gebruik van een ander instrument voor het te onderzoeken criterium in overweging te nemen;
IV	70 percent of meer van de respondenten vonden dit instrument niet geschikt of bruikbaar voor potentiële LWOO- dan wel PrO-leerlingen en/of de analyse van de gegevens uit het landelijke databestand geeft aan dat aan het gebruik van dit instrument bij de doelgroep(en) negatieve effecten kleven die van dien aard en omvang zijn dat het gebruik van een ander instrument bij de onderhavige doelgroep ten zeerste aangeraden wordt.

Het zij vermeldt, dat categorie IV in het verleden betekend zou hebben dat het instrument van de lijst zou zijn afgevoerd. Nu wordt de formulering 'ten zeerste aangeraden een ander instrument te gebruiken' gehanteerd. Ook categorie III houdt een zwaarwegend advies in. Hoe nu in de praktijk met categorie III en IV om te gaan? Meestal gaat het om

tests die klassikaal en/of schriftelijk zijn afgenomen. Dit is dan in het jaarlijkse ritme van schoolonderzoek en testprocedures gebeurd. In een aantal gevallen blijken klassikale/schriftelijke tests niet geschikt voor delen van deze leerlingpopulatie, die meestal samenhangen met ernstige taal- en leesproblemen van de leerling. Het bevoegde gezag (en binnen de scholen de deskundigen) en de RVC-VO hebben hier hun eigen verantwoordelijkheden. De school is er alles aan gelegen voor de individuele leerling passende zorg te verwerven. Dit moet dan o.a. geschieden door het hanteren van instrumenten die voor de individuele leerling geëigend zijn. Veelal kan dit via een tijd en kosten besparende klassikale procedure. Soms is echter een individuele (mondelinge) benadering noodzakelijk om tot een juist oordeel te komen. Het verdient dan ook aanbeveling om alvorens te testen o.a. via het leerlingvolgsysteem na te gaan welk testtype gebruikt moet worden. De RVC-VO van haar kant communiceert weliswaar met scholen maar oordeelt en adviseert over individuele leerlingen. Zij moet daarvoor kunnen vertrouwen op betrouwbare gegevens die zo goed mogelijk de relevante eigenschappen van de leerling weergeven.

Wanneer kan bij wijze van voorbeeld het gebruik van een categorie III of IV voor de RVC-VO toch acceptabel zijn? Wanneer de klassikaal en schriftelijk afgenomen tests in overeenstemming zijn met vroegere op een andere manier verzamelde gegevens (*bijvoorbeeld: een recente NIO met een vroegere WISC-R*), en/of wanneer gegevens harmonisch overeenkomen met andersoortige gegevens in de aanvraag (*bijvoorbeeld van een leerling is een NPV-J afgenomen hoewel hij voor lezen slechts een DLE van 25 heeft, maar de gegevens komen overeen met eerder jeugdpsychiatrisch onderzoek en/of met gegevens uit het onderwijskundig rapport*) kan ervan worden uitgegaan dat de aangeleverde gegevens kloppen en niet door een categorie I of II test vervangen hoeven te worden. In het andere geval (*bijvoorbeeld de NIO komt veel lager uit dan op grond van vorig intelligentie onderzoek of op grond van resultaten op de inzichtvakken mocht worden verwacht*) zal men toch tot hertesten met een ander instrument over moeten gaan: niet alleen zou dan de beslissingsprocedure op mogelijk onjuiste gegevens berusten, maar ook zouden foutieve persoonlijke gegevens over de leerling in omloop komen.

Met betrekking tot de precisering van de in de regeling (artikel 4) genoemde 'diagnostisch geschoolde psycholoog of orthopedagoog' geldt ook dit jaar: een bevoegd deskundige is een door de eigen beroepsgroep erkend onderzoeker. In dit geval degene die lid is van het Nederlands Instituut voor Psychologen

en is opgenomen in het Register Klinisch Psychologen of het Register Kinder- en Jeugdpsychologen en beschikt over een basisaantekening Psychodiagnostiek van dit instituut of degene die lid is van de Nederlandse Vereniging van Pedagogen en Onderwijskundigen en geregistreerd is als Orthopedagoog-Generalist dan wel een BIG geregistreerde gezondheidszorgpsycholoog.

De veranderingen ten opzichte van de lijst van vorig jaar komen op het volgende neer:

Criterium Intelligentie: In het verleden heeft de commissie constant gewaarschuwd voorzichtig te zijn met het gebruik van schriftelijk af te nemen klassikale tests ingeval van grote leerachterstanden (met name op begrijpend lezen) of bij onvoldoende beheersing van het Nederlands. Zij is nagegaan hoe het gebruik van een specifieke IQ-test samenhangt met de leerprestaties van de leerlingen voor wie een beschikking is aangevraagd. Zij heeft dan ook gemeend de bevindingen n.a.v. de analyses van ons databestand³ in de lijst tot uitdrukking te moeten brengen. Ten eerste zal dit mogelijk zijn door een onderscheid aan te brengen tussen een beoordeling per leerling-categorie, te weten LWOO dan wel PrO; om vervolgens in geval van PrO aan te geven dat de beoordelingscategorie in dat geval IV is. Enkele nuanceringspunten zijn hier nog op zijn plaats: 1. dat de GIVO het volgens de respondenten niet zo goed doet ook in geval van LWOO. Dit wordt ook weerspiegeld in de analyse van het databestand; 2. dat de SON-versies vooral geschikt zijn voor leerlingen die het Nederlands nog maar gedeeltelijk beheersen; 3. dat de NDT het beter doet dan de andere klassikale tests; 4. dat de WISC-III^{NL} voorlopig nog dit jaar goedgekeurd is ondanks het feit dat er nog geen onderzoekresultaten naar de criteriumvaliditeit bekend zijn. Deze worden in 2008 verwacht.

Criterium Sociaal Emotionele problematiek: Sinds jaar en dag is er een veel gehoorde klacht dat de schriftelijke zelfbeoordelingsvragenlijsten veelal te moeilijk zijn voor leerlingen met grote leerachterstanden. Volgens de Regeling worden alleen leerlingen met een IQ tussen de 90 en 120 geacht dergelijke vragenlijsten in te vullen. Deze klacht moet vooral gezien worden in het licht van de leerachterstanden en dan voornamelijk de leerachterstanden met betrekking tot begrijpend lezen. Middels een analyse van het databestand is nagegaan om hoeveel leerlingen het hier ging in de afgelopen vier jaren en hoe het met hun leesvaardigheid stond⁴.

Er worden beperkingen gesteld ten aanzien van het gebruik zelfbeoordelingsvragenlijsten door leerlingen. Wanneer een leerling een DLE voor

begrijpend lezen van 40 of meer heeft, dan kunnen alle zelfbeoordelingsvragenlijsten voor SEP worden gebruikt. Wanneer deze DLE tussen de 30 en de 40 ligt moet de onderzoeker nagaan of een zelfbeoordelingslijst wel een juiste keuze is. Onder DLE 30 wordt sterk afgeraden een zelfbeoordelingsvragenlijst te gebruiken voor de vaststelling van SE problematiek. Voor het persoonlijkheidsonderzoek kan de onderzoeker in dat geval gebruik maken van gegevens uit het onderwijskundig rapport, van beoordelingslijsten door ouders en/of leerkracht en van gegevens op basis van eigen waarneming.

De veranderingen in de lijst t.o.v.

vorig jaar komen in het kort op het volgende neer:

- a. De AUTI-R is zoals vorig jaar al aangekondigd van de lijst afgevoerd;
- b. De AVL-2002 had vorig jaar een III. Alhoewel er enige kritiek op deze lijst is en wel met name op het relatief kleine aantal items, en als screeningsinstrument dus eigenlijk alleen naast andere instrumenten zou mogen worden gebruikt, was de frequentie van kritiek niet van dien aard dat dit een III rechtvaardigde. De AVL-2002 komt hierdoor op een I. De beperkingen zijn opgenomen in de lijst onder het hoofdje 'Opmerkingen'. Daarmee kunnen we hier volstaan. Het lijkt vanzelfsprekend dat dit ook voor de DVL (de t.o.v. De AVL iets gewijzigde internetversie) zou moeten gelden. De DVL blijft voornamelijk nog op een 0 staan omdat dit instrument nog nauwelijks gebruikt is en daarmee de gebruikerservaring ontbreekt op het moment van het vaststellen van deze lijst.
- c. NPV-J wordt (de 2005 versie) volop gebruikt. Aangezien het slechts om vernieuwde normen gaat, nemen we aan dat deze test weer van een I mag worden voorzien.
- d. SEV: vorig jaar is een nieuwe vragenlijst met een zeer groot leeftijdsbereik ontwikkeld: de Sociaal Emotionele Vragenlijst (SEV). In dit instrument zijn die vragen meegenomen die voor de indicatiestelling LWOO / PrO werk essentieel zijn. De vragenlijst is door de COTAN op alle relevante punten positief beoordeeld en de test is door het veld omarmd. Dit betekent dat het instrument met de categorie I in de lijst is opgenomen.

Criterium leerachterstanden: In 2003 introduceerde het CITO een nieuwe normtabel voor de toetsen die de leervorderingen meten in het basisonderwijs. Op basis van vrij veel onderzoek en het toepassen van bijzondere statistische technieken was men in staat het voor het BaO gemakkelijker te maken door voor iedere leerling in de klas de leervorderingen met behulp van één testversie (voor welk leerjaar dan ook) vast te stellen, ondanks het feit dat de ene leerling op het niveau van groep 8 func-

tionneert, terwijl de andere leerling nog druk doende is de leerstof van groep 4 onder de knie te krijgen. Hoewel deze hulp speciaal ontwikkeld is voor leerlingen die extra zorg nodig hebben (globaal dus het type leerling waarmee de RVC-VO op enig moment mee van doen heeft) kleven er toch belangrijke bezwaren aan de al te strikte doorvoering van deze normtabel. Ten eerste zal duidelijk zijn dat men rekentechnisch wel kan vaststellen met een toets van midden groep 5 dat de leerling eigenlijk qua rekenen een niveau heeft van eind groep 6, maar men weet dan nog niet of het kind de typische leerstof van eind groep 5 en van groep 6 beheerst. Ten tweede – en hier gaat het over de doelgroep – moet men erop bedacht zijn, dat leerlingen die op het niveau van groep 4 of begin groep 5 hun individuele leerlijn volgen met een toets van groep 7 en/of 8 niet alleen in verlegenheid worden gebracht omdat ze de staartdeling nog niet in hun leerprogramma zijn tegengekomen, maar ook dat ze er (voor de zoveelste keer?) mee worden geconfronteerd voor het onderwijs niet bepaald in de wieg te zijn gelegd. Met andere woorden frustratie alom en waarschijnlijk met als gevolg dat de leerling gaat onderpresteren zoals blijkt uit de analyses van het databestand: in 31.000 dossiers zijn leerlingen getoetst met toetsversies die zeer ver (meer dan 2 jaar) van hen afstaan. In 78.000 dossiers was dit het geval voor toetsversies tussen de 1 en de 2 jaar.

Restrictie: de behaalde DLE-score mag 10 punten afwijken van de DLE die hoort bij het genormeerde afnamemoment van de toetsversie. Een leerling met een DLE van ± 45 kan getoetst worden met een toets voor leerlingen midden groep 6 (DL 35) tot en met de toets voor leerlingen midden groep 8 (DL 55).

Dit jaar wordt de Uitgebreide Niveautoets, Cito 2007 toegevoegd. Het betreft een speciale editie van de Eindtoets Basisonderwijs/Niveautoets bestemd voor leerlingen met een grote leerachterstand en die vrijwel zeker in aanmerking komen voor het praktijk- of het leerweg-ondersteunend onderwijs. Deze leerlingen hebben minimaal een leerachterstand van 1½ jaar. De opgaven van de Niveautoets zijn aangepast aan het niveau van deze doelgroep. Afdruk van 12 februari 2008 t/m 29 februari 2008.

Van beoordeling 0 naar I: Drempelonderzoek 678,4^e versie 2006, Begrijpend lezen 345678 toets 678, SVT en Technisch Lezen 345678, 90 A/B waren vorig jaar van een beoordeling 0 voorzien. Op grond van het gebruik krijgen deze instrumenten – op de SVT na – een beoordeling I.

Ten aanzien van begrijpend lezen:

- De begrijpend leestoetsen van Aantoutse van groep 4 t/m 8
- Vorig jaar hadden deze toetsen al veel kritiek uit het veld te duchten. Dit had onder andere te maken met het feit dat men vanwege het kleine DLE bereik veel moest doortoetsen. In het onderzoek in de databestanden is bovendien vastgesteld, dat deze toetsen vooral in het geval van PrO aanvragen veel grotere leerachterstanden opleverden dan de concurrerende toetsen op dit gebied. Om die reden is de categoriebeoordeling voor PrO verlaagd naar een IV.
- TPVO 2003 en TPVO Internetversie 2004
- Vorig jaar werd voor beide tests een 0 als beoordeling gegeven. Ondertussen kwamen de tests voldoende in het bestand voor om een oordeel uit te kunnen spreken. Beide toetsen leveren gemiddeld als resultaat een veel hogere

DLE op voor potentiële LWOO leerlingen dan de andere toetsen (rond de 40 tegenover 32 voor de andere toetsen, vastgesteld voor plm. 1.500 leerlingen). Vandaar dat is overgegaan zijn naar de beoordeling III voor LWOO leerlingen. De 2003 versie is niet geschikt voor potentiële PrO leerlingen (de toets gaat maar tot DLE 31). De internetversie heeft deze beperking niet, maar die is te weinig gebruikt om een oordeel uit te spreken.

– CLIB-toetsen

De CLIB-toetsen waren in de vorige lijst voor het laatst toegestaan in verband met verouderde normering.

Tot slot: De onderbouwing van het advies en de verantwoording van de hier gepubliceerde lijst, als mede de wettelijke regelingen, kan men nalezen op de website van de landelijke vereniging van RVC's-VO: www.rvc-vo.nl.

*De Staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,
J.M. van Bijsterveldt-Vliegthart.*

¹ Indicatiestelling speciaal onderwijs en leerlinggebonden financiering: condities en instrumentarium van de Werkgroep Advisering Instrumentarium Indicatiestelling (WAI) in opdracht van de Landelijke Commissie Toezicht Indicatiestelling (LCTI).

² De COTAN is – net als de commissie – van mening dat de criteriumvaliditeit in didactische toetsen minder aan de orde is. Schoolprestaties zijn geen stabiele eigenschap maar extern zeer beïnvloedbaar. De prognostische capaciteit van dergelijke tests is dan ook niet zo groot. Vandaar dat de commissie voor dergelijke tests niet zwaar tilt aan de beoordeling op de criteriumvaliditeit. Iets dergelijks geldt ook voor de sociaal emotionele instrumenten.

³ Zie www.rvc-vo.nl: Verantwoording van de Lijst van toegestane instrumenten, 2008–2009.

⁴ Zie noot 3.